

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES TAMARAS ČAPETAS [TAMARA ČAPETA]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 3. februārī¹

Lieta C-500/20

ÖBB-Infrastruktur Aktiengesellschaft
pret

Lokomotion Gesellschaft für Schienentraktion mbH

(*Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Starptautiski nolīgumi – Dzelzceļa pārvadājumi – Konvencija par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*) – Vienveida noteikumi attiecībā uz līgumu par infrastruktūras izmantošanu starptautiskajā dzelzceļa satiksmē (*CUI*) – Tiesas kompetence – Izmaksas, kas pārvadātājam radušās saistībā ar rezerves lokomotīvu nomu pēc tam, kad tā lokomotīves tika bojātas – Līgumslēdzējas puses, kuras paplašina savas atbildības apjomu, atsaucoties uz valsts tiesību aktiem

I. Ievads

1. 2015. gada jūlijā Kufšteinas [*Kufstein*] dzelzceļa stacijā (Austrija) no sliedēm nobrauca vilciena sastāvs, kas sastāvēja no sešām lokomotīvēm, kā rezultātā divas lokomotīves tika bojātas. Lokomotīvu remonts ilga attiecīgi sešus un astoņus mēnešus, un remonta laikā pārvadātājs nomāja rezerves lokomotīves. Šis tiesvedības pamatā ir jautājums par atbildības pamatu un apjomu radušos nomas izmaksu kontekstā.

2. *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt tos 1980. gada 9. maija Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (turpmāk tekstā – “*COTIF*”), kas grozīta ar 1999. gada 3. jūnija Viļņas protokolu, noteikumus, kuri attiecas uz dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja atbildību. Vispirms iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Tiesas kompetencē ir interpretēt *COTIF*, ko Savienība un dalībvalstis ir noslēgušas transporta jomā, kurā Savienība un dalībvalstis daļa kompetenci, noteikumus. Tā nav pirmā reize, kad Tiesa tiek aicināta lemt par savu kompetenci jauktu nolīgumu jomā². Ņemot vērā jaukto nolīgumu sarežģītību saistībā ar ārēju darbību³, tā, visticamāk, nebūs arī pēdējā.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Tiesa jauktus nolīgumus ir definējusi kā tādus, kas “ir jāparaksta un jānoslēdz gan Savienībai, gan katrai tās dalībvalstij”. Skat. atzinumu 2/15 (ES un Singapūras brīvās tirdzniecības nolīgums), 2017. gada 16. maijs (EU:C:2017:376, 29. punkts).

³ Eeckhout, P., *EU External Relations Law*, 2. izd., Oxford University Press, Oksforda, 2011, 278. lpp.

3. Tiesas kompetences konstatēšanas gadījumā tā tiek aicināta interpretēt arī dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju atbildības apjomu saskaņā ar “Vienveida noteikumiem attiecībā uz līgumu par infrastruktūras izmantošanu starptautiskajā dzelzceļa satiksmē” (turpmāk tekstā – “*CIU* vienveida noteikumi”)⁴, kā arī iespējamās atkāpes no tiem. Tiesai vēl nav bijusi iespēja interpretēt *CIU* vienveida noteikumus.

II. Atbilstošās tiesību normas

4. Visas Eiropas Savienības dalībvalstis, izņemot Kipras Republiku un Maltas Republiku, ir *COTIF*, kas attiecas uz Starptautisko dzelzceļa pārvaldījumu starpvaldību organizācijas izveidi (*OTIF*), dalībnieces. Eiropas Savienība ratificēja *COTIF*, sākot ar 2011. gada 1. jūliju⁵.

A. *CUI* vienveida noteikumi

5. *CUI* vienveida noteikumi⁶ ir attiecināmi uz jebkuru līgumu par infrastruktūras izmantošanu starptautiskajā dzelzceļa satiksmē, piemēram, līgumu, ko ir noslēguši pamatlīnijas dalībnieki.

6. *CUI* vienveida noteikumu 4. pants “Saistošais tiesību akts” ir formulēts šādi:

“Ja šie Vienveida noteikumi neparedz citādi, jebkuri noteikumi, kuri tieši vai netieši ir pretrunā šiem Vienveida noteikumiem, uzskatāmi par spēkā neesošiem. Šo noteikumu atcelšana nenozīmē citu līguma noteikumu atcelšanu. Neraugoties uz to, līguma puses var uzņemties lielāku atbildību un lielākas saistības par tām, ko paredz Vienveida noteikumi, vai noteikt maksimālo kompensācijas apjomu īpašuma zaudējuma vai bojājuma gadījumā.”

7. *CUI* vienveida noteikumu 8. panta “Pārvaldītāja atbildība” 1. un 4. punktā ir paredzēts:

“§ 1 Pārvaldītājs ir atbildīgs par:

- a) personisku zaudējumu vai kaitējumu (nāvi, ievainojumu vai citu fizisku vai garīgu kaitējumu),
- b) īpašuma zaudējumu vai tam nodarītu kaitējumu (kustama vai nekustama īpašuma sagraušanu vai bojājumu),
- c) katru ar naudas sodu sodāmu kaitējumu, kas jāapmaksā pārvaldītājam saskaņā ar *CIV* Vienveida noteikumiem un *CIM* Vienveida noteikumiem,

kas nodarīts pārvaldītājam vai tā palīgiem infrastruktūras izmantošanas laikā un kas radies konkrētajā infrastruktūrā.

[..]

§ 4 Līguma puses var vienoties par to, vai un kādā mērā pārvaldītājs ir atbildīgs par pārvaldītājam nodarīto zaudējumu vai kaitējumu, ko izsaukusi viņa darbību aizkavēšana vai pārtraukšana.”

⁴ 1999. gada 9. jūnija *COTIF E* papildinājums.

⁵ Skat. šo secinājumu 9.–11. punktu.

⁶ Skat. šo secinājumu 4. zemsvītras piezīmi.

8. *CUI* vienveida noteikumu 19. panta “Citas darbības” 1. punktā ir noteikts:

“Visos gadījumos, kad piemērojami Vienveida noteikumi, jebkura darbība attiecībā uz atbildību neatkarīgi no tās pamatojuma var tikt vērsta pret pārvaldītāju vai pārvadātāju tikai, ievērojot šajos Vienveida noteikumos minētos nosacījumus un ierobežojumus.”

B. Pievienošanās nolīgums

9. Pievienošanās nolīgumā⁷ tostarp ir noteikta saistība starp pienākumiem, kas izriet no Savienības tiesību aktiem, kā arī pienākumiem, kas izriet no *COTIF* un tā papildinājumiem. Konkrētāk, tā 2. pantā ir paredzēts:

“Neskarot Konvencijas mērķi un nolūku sekmēt, uzlabot un veicināt starptautiskus dzelzceļa pārvadājumus un neskarot tās piemērošanu kopumā pārējām Konvencijas dalībniecēm, Konvencijas dalībnieces, kas ir Savienības dalībvalstis, savās savstarpējās attiecībās piemēro Savienības noteikumus un tādēļ nepiemēro noteikumus, kas izriet no šīs Konvencijas, izņemot tad, ja nepastāv tādi Savienības noteikumi, kuri reglamentē konkrēto attiecīgo jautājumu.”

10. Turklāt Pievienošanās nolīguma 7. pantā ir precizēta metode, lai noteiktu Savienības kompetenci:

“Savienības kompetences jomu vispārīgi izklāsta rakstiskā paziņojumā, ko Savienība sniedz šā nolīguma noslēgšanas dienā. Savienība šo paziņojumu vajadzības gadījumā var grozīt, paziņojot par to *OTIF*. Minētais paziņojums neaizstāj un nekādā veidā neierobežo jautājumus, uz kuriem var attiecināt paziņojumus par Savienības kompetenci, kuri jāsniedz pirms *OTIF* lēmumu pieņemšanas oficiālā balsošanā vai citādi.”

C. Lēmums 2013/103⁸

11. Lēmuma 2013/103 2. apsvērumā ir paredzēts:

“Jomās, ko aptver 1980. gada 9. maija Konvencija par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*), kas grozīta ar 1999. gada 3. jūnija Viļņas protokolu [...], Savienībai ir ekskluzīva vai ar tās dalībvalstīm dalīta kompetence.”

12. Turklāt Lēmuma 2013/103 I pielikumā ir iekļauts Eiropas Savienības paziņojums par Pievienošanās nolīguma 7. pantā minētās kompetences īstenošanu (turpmāk tekstā – “paziņojums”). Paziņojuma papildinājumā ir uzskaitīti tie Savienības tiesību akti, saskaņā ar kuriem līdz šim Savienība ir īstenojusi savu kompetenci.

⁷ 1980. gada 9. maija Nolīgums starp Eiropas Savienību un Starptautisko dzelzceļa pārvadājumu starpvaldību organizāciju par Eiropas Savienības pievienošanos Konvencijai par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*), kas grozīta ar 1999. gada 3. jūnija Viļņas protokolu (OV 2013, L 51, 8. lpp., turpmāk tekstā – “Pievienošanās nolīgums”).

⁸ Savienības tiesību sistēmā *COTIF* tika ratificēta ar Padomes Lēmumu 2013/103/ES (2011. gada 16. jūnijs) par to, lai noslēgtu Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Starptautisko dzelzceļa pārvadājumu starpvaldību organizāciju par Eiropas Savienības pievienošanos 1980. gada 9. maija Konvencijai par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*), kas grozīta ar 1999. gada 3. jūnija Viļņas protokolu (OV 2013, L 51, 1. lpp.).

D. Austrijas tiesības

13. Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju Austrijas *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss, turpmāk tekstā – “ABGB”), 1293. un nākamajos pantos ir kodificēta atbildība par zaudējumu atlīdzināšanu, kas radušies tās personas vainas dēļ, kura nodarīja zaudējumus vai kaitējumu. Līgumattiecību gadījumā uz atbildīgo pusi gulstas pierādīšanas pienākums par to, ka tā nav vainojama par savu līgumā noteikto pienākumu neizpildi (ABGB 1298. pants). Atbildīgā puse atbild par savu darbinieku vainu (ABGB 1313.a pants). Saskaņā ar valsts tiesību aktiem nomas izmaksas saistībā ar lokomotīvu aizstāšanu ir jāatlīdzina ar nosacījumu, ka atbildētāja ir vainojama par nodarīto kaitējumu.

III. Strīda priekšvēsture un prejudiciālie jautājumi

14. 2014. gada decembrī *Lokomotion Gesellschaft für Schienentraktion mbH*, privāta dzelzceļa pārvadājumu sabiedrība ar juridisko adresi Vācijā (turpmāk tekstā – “Lokomotion”), un *ÖBB-Infrastruktur Aktiengesellschaft*, Austrijas dzelzceļa infrastruktūras uzņēmums (turpmāk tekstā – “ÖBB-Infrastruktur”), noslēdza līgumu par dzelzceļa infrastruktūras izmantošanu starptautiskajos transporta pārvadājumos, par ko *Lokomotion* maksā atlīdzību.

15. Minētajā līgumā ir ietverta atsauce uz *ÖBB-Infrastruktur* infrastruktūras izmantošanas līguma vispārējiem darījumu noteikumiem.

16. Vispārējos darījumu noteikumos ir paredzēts, ka atbildību reglamentē *ABGB, Unternehmensgesetzbuch* (Komerckodekss), *Eisenbahn- und Kraftfahrzeughauptpflichtgesetz* (Likums par civiltiesisko atbildību saistībā ar dzelzceļa transportu un mehāniskajiem transportlīdzekļiem), kā arī *CUI* vienveida noteikumi, ja vien tie nav pretrunā vispārējiem darījumu noteikumiem.

17. Pēc *Lokomotion* sešu lokomotīvu vilciena nobraukšanas no sliedēm 2015. gada 15. jūlijā divas bojātās lokomotīves nebija izmantojamas remonta laikā. *Lokomotion* nomāja divas rezerves lokomotīves, kā rezultātā tai radās izmaksas.

18. *Lokomotion* lūdz *ÖBB-Infrastruktur* atlīdzināt nomas izmaksas 629,110 EUR (pieskaitot procentus un izdevumus) apmērā par negadījuma dēļ nomātajām rezerves lokomotīvēm. Negadījumu esot izraisījušas nepilnības *ÖBB-Infrastruktur* nodrošinātajā dzelzceļa infrastruktūrā. Pēdējā, kā *Lokomotion* uzskata, esot vainojama prettiesiskā savu dzelzceļa regulējumā noteikto pienākumu neizpildē, kas paredz kodificēto tiesību aktu dzelzceļa jomā normatīviem atbilstīgu sliežu ražošanu, kontroli, apkopi, atjaunošanu un labošanu. Rezerves lokomotīvu nomas izmaksas esot uzskatāmas par īpašuma zaudējumu vai tam nodarītu kaitējumu *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

19. Savukārt *ÖBB-Infrastruktur* apgalvo, ka negadījuma iemesls esot bijis no sliedēm nobraukušās lokomotīves sakabes āķis, kas esot bijis pārslogots jau pirms tam, kad sastāvs nobrauca no sliedēm, tādēļ vainīga esot *Lokomotion*. Turklāt *ÖBB-Infrastruktur* ieskatā runa esot vienīgi par materiāla rakstura kaitējumu, kas saskaņā ar *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktu neesot jāatlīdzina.

20. Pirmās instances tiesa ar starpspriedumu noraidīja *Lokomotion* prasību, nosakot, ka ir piemērojami vienīgi *CUI* vienvēda noteikumi, nevis *ABGB* noteikumi par atbildību. Tā arī atbalstīja *ÖBB-Infrastruktur* nostāju, ka nomas izmaksas nevar tikt uzskatītas par “kaitējumu īpašumam” *CUI* vienvēda noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

21. Tomēr apelācijas instances tiesa atcēla pirmās instances tiesas starpspriedumu un uzdeva tai pēc papildu tiesvedības pieņemt jaunu nolēmumu. Tās ieskatā *CUI* vienvēda noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts esot jāinterpretē plaši un tas aptverot arī “atvasinātu īpašuma zaudējumu vai tam nodarītu kaitējumu”.

22. *ÖBB-Infrastruktur* iesniedza apelācijas sūdzību par šo nolēmumu, lūdzot *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) to atcelt.

23. Šādos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir interpretēt [*CUI* vienvēda noteikumus]?”

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

Vai [*CUI* vienvēda noteikumu] 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā noteiktā pārvaldītāja atbildība par īpašuma zaudējumu vai tam nodarītu kaitējumu ietver arī izmaksas, kas pārvaldītājam rodas tad, ja tas bojājumu dēļ savas lokomotīves ir spiests aizvietot ar nomātām lokomotīvēm?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša:

Vai [*CUI* vienvēda noteikumu] 4. pants un 19. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, vispārēji atsaucoties uz valsts tiesībām, līguma puses var efektīvi paplašināt savu atbildību, ja tā rezultātā atbildības apjoms gan ir plašāks, taču, atkāpjoties no [*CUI* vienvēda noteikumu] paredzētās atbildības neatkarīgi no vainas, vainas esamība tomēr ir nosacījums atbildības pastāvēšanai?”

24. Rakstveida apsvērumus iesniedza pamatlietas dalībnieki un Eiropas Komisija.

IV. Analīze

A. Par pirmo jautājumu: vai Tiesas kompetencē ir interpretēt CUI vienvēda noteikumus?

25. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Tiesas kompetencē ir interpretēt *CUI* vienvēda noteikumus, kuri ietilpst *COTIF*, kas ir starptautisks nolīgums, kurš ir noslēgts kā jaukts nolīgums.

26. Jauktie nolīgumi ir starptautiski nolīgumi, ko vienlaikus noslēdz Savienība un visas vai dažas no tās dalībvalstīm⁹. Jauktie nolīgumi, lai gan nav skaidri paredzēti Līgumos, ir Eiropas Savienības politiskās un juridiskās realitātes iznākums. Tie atspoguļo integrētas Eiropas uzbūves unikalitāti un sarežģītību¹⁰.

27. Ja starptautisks nolīgums regulē jomas, kas ir gan Savienības kompetencē, gan ir ārpus tās, tai nav konstitucionālo pilnvaru, kas vajadzīgas, lai noslēgtu šādu nolīgumu kopumā. Šā iemesla dēļ dalībvalstīm ir jāpievienojas kā pusēm līdzās Savienībai, lai nodrošinātu noslēgtā nolīguma spēkā esamību, runājot par tā noteikumiem, kas skar dalībvalstu ekskluzīvo kompetenci. Šie tā sauktie “obligāta rakstura jauktie nolīgumi”¹¹ izriet no kompetenču piešķiršanas principa piemērošanas¹², kas reglamentē Savienības pilnvaras iekšējas un ārējas darbības jomā¹³.

28. Tomēr citos gadījumos jauktie nolīgumi ir izvēles iespēja. Šie tā sauktie “fakultatīva rakstura jauktie nolīgumi”¹⁴ tiek noslēgti gadījumā, kad kompetenču piešķiršanas princips ir ievērots attiecībā uz visu nolīgumu. Tas nozīmē, ka Savienībai ir vajadzīgās kompetences attiecībā uz visiem starptautiskā nolīguma noteikumiem, pat ja dažas no tām vēl nav īstenotas un tāpēc ir tikai iespējamas. Tādējādi fakultatīva rakstura jauktie nolīgumi neizriet no kompetenču piešķiršanas principa piemērošanas, kā tas ir obligāta rakstura jaukto nolīgumu gadījumā, bet drīzāk ir jautājums par piešķirto kompetenču īstenošanu.

29. Gadījumā, ja jomās, uz kurām attiecas nolīgums, Savienībai ir ar tās dalībvalstīm dalīta kompetence, šāds nolīgums, kā to apstiprina Tiesas judikatūra, var tikt noslēgts vai nu kā jaukts nolīgums, vai arī to noslēdz Savienība viena pati¹⁵. Kā es paskaidrošu sīkāk šo secinājumu 2. sadaļā, tas arī nozīmē to, ka Savienība var īstenot savu dalīto kompetenci, ne tikai pieņemdama iekšējos tiesību aktus, bet arī noslēgdama starptautisku nolīgumu jomā, kurā vēl nav iekšēja tiesiskā regulējuma.

30. Tādējādi fakultatīva rakstura jauktie nolīgumi ir politiskās izvēles sekas attiecībā uz dalīto kompetenču īstenošanu.

31. Izskatāmajā lietā attiecīgais nolīgums ir fakultatīva rakstura jaukts nolīgums transporta politikas jomā, kurā Savienībai un tās dalībvalstīm ir dalīta kompetence¹⁶. Neviena attiecīgā nolīguma daļa neietilpst dalībvalsts ekskluzīvās kompetences jomā, turklāt tas nav apstrīdēts šajā

⁹ Ievērojams skaits starptautisku nolīgumu, kuros viena puse ir Savienība, ir noslēgti kā jaukti nolīgumi. A. Rosas citēja 2001. gadā veikto pētījumu, kurā tika konstatēti 154 jauktie nolīgumi. Visticamāk, šodien šis skaitlis ir lielāks. Skat. Rosas, A., “Mixity Past, Present and Future: Some Observations”, no: Chamon, M. un Govaere, I. (red.), *EU External Relations Post-Lisbon*, Brill NV, Leidene, 2020, 8.–18. lpp., 4. lpp.

¹⁰ Šajā ziņā A. Rosas uzskatīja, ka “jauktie nolīgumi uzskatāmi ilustrē Eiropas integrācijas projekta īpašo raksturu.” Skat. A. Rosas (iepriekš 9. zemsvītras piezīme), 8. lpp.

¹¹ Prete, L., “The Constitutional Limits to the Choice of Mixity after EUSFTA, COTIF I, MPA Antarctic and COTIF II: Towards a More Constructive Discourse?”, *European Law Review*, 45(1), 2020, 113.–127. lpp., 114. lpp.

¹² LES 5. panta 2. punkts.

¹³ Ģenerālvokāta M. Špunara [M. Szipunár] secinājumi lietā Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:296, 63. punkts).

¹⁴ Jēdzienu izstrādāja A. Rosas. “Mixed Union – Mixed Agreements”, no: Koskenniemi M. (izd.), *International Law Aspects of the European Union*, Brill Nijhoff, Leidene, 1998, 131. lpp. Skat. arī Chamon, M. un Govaere, I., “Introduction: Facultative Mixity, More than Just a Childhood Disease of EU Law?”, no: Chamon, M. un Govaere, I. (red.), *EU External Relations Post Lisbon*, Brill NV, Leidene, 2020, 2. lpp., Govaere, I., “Facultative” and “Functional Mixity” in light of the Principle of Partial and Imperfect Conferral, College of Europe Research Paper in Law 03/2019, Hillion, C. un Chamon, M., “Facultative Mixity and Sincere Cooperation”, no: Chamon, M. un Govaere, I. (red.), *EU External Relations Post-Lisbon*, Brill NV, Leidene, 2020, 86. lpp.

¹⁵ Spriedumi, 2017. gada 5. decembris, Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:935, 66. punkts), un 2018. gada 20. novembris, Komisija/Padome (Antarktiskas AJT) (C-626/15 un C-659/16, EU:C:2018:925, 126. punkts).

¹⁶ LESD 4. panta 2. punkta g) apakšpunktā transporta politika ir norādīta kā dalītās kompetences joma.

lietā. Citiem vārdiem sakot, visas jomas, uz kurām attiecas *COTIF*, varētu regulēt Savienība. Vairāki jautājumi patiešām lielā mērā tika regulēti ar iekšējiem tiesību aktiem vēl pirms Savienības pievienošanās *COTIF*¹⁷.

32. Tomēr *CUI* vienveida noteikumi skar jomu, kas brīdī, kad Savienība pievienojās *COTIF*, attiecās uz iespējamām dalītām kompetencēm¹⁸. Tas nozīmē, ka kompetence pieņemt tiesību aktus šajā jomā tika piešķirta Savienībai, taču šī iespēja (vēl) netika izmantota. Tādējādi, ja formulētu precīzāk, iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir par to, vai Tiesas kompetencē ir interpretēt jaukta nolīguma noteikumus, kas skar jomu, kurā Savienībai kompetence ir piešķirta ar Līgumiem, bet attiecībā uz kuru tā vēl nav pieņēmusi iekšējos tiesību aktus.

33. Uz šo jautājumu vēl nav skaidras atbildes.

34. Tiesas kompetence jaukto līgumu jomā ir apspriesta pārsteidzoši nelielā skaitā spriedumu, turklāt dažādu iemeslu dēļ¹⁹. Tiesas judikatūrā vēl nav sniegta vispārīga atbilde par Tiesas kompetences jaukto nolīgumu jomā pamatojumu un ierobežojumiem. Savukārt vairāki ģenerāladvokāti²⁰ un tiesību zinātnieki²¹ ir norādījuši uz problemātiku, kas izriet no Tiesas pieejas kompetences jautājumam, būtībā apgalvojot, ka tā rada juridisko nenoteiktību attiecībā uz piemērojamo standartu.

35. Minētais arī izriet no šīs tiesvedības dalībnieku iesniegtajām atbildēm par pirmo jautājumu. *Lokomotion* noliedz Tiesas kompetenci, apgalvojot, ka *CUI* vienveida noteikumi neietilpst Līgumos, jo tie nav Savienības iestādes tiesību akts, un ka katrā ziņā Tiesa nekad nav interpretējusi *CUI* vienveida noteikumus, un tādējādi tai nav kompetences. Savukārt *ÖBB-Infrastruktur* un Komisija uzskata, ka Tiesa var interpretēt *CUI* vienveida noteikumus. Tomēr tās izsaka dažādus apsvērumus un pamatojas uz atšķirīgu judikatūru. No vienas puses, *ÖBB-Infrastruktur* atsaucas uz spriedumu *COTIF I*²² un secina, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt *CUI* vienveida noteikumus, jo Savienībai ir kompetence attiecībā uz *COTIF*. No otras puses, Komisija uzskata, ka nepietiek ar to, ka Savienībai ir kompetence attiecībā uz *COTIF*, bet, tā kā *CUI* vienveida noteikumi skar jomu, uz kuru lielā mērā ir attiecināms Savienības tiesiskais regulējums, Tiesas kompetence var tikt konstatēta. Šajā ziņā Komisija galvenokārt atsaucas uz spriedumu *Lesoochranárske zoskupenie*²³.

¹⁷ Skat. Eiropas Savienības paziņojumu saistībā ar kompetences īstenošanu, šo secinājumu 12. punkts.

¹⁸ Šo jēdzienu izmantoja ģenerāladvokāts G. Kosma [G. Cosmas] savos secinājumos apvienotajās lietās *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:378, 32. punkts). To ir izmantojis arī ģenerāladvokāts M. Špunars savos secinājumos lietā *Vācija/Padome* (C-600/14, EU:C:2017:296, 93. punkts), kā arī tiesību zinātnieki, piemēram, Heliskoski, J., "The Jurisdiction of the European Court of Justice to Give Preliminary Rulings on the Interpretation of Mixed Agreements", *Nordic Journal of International Law*, 69. sēj, 2000, 395.–412. lpp., 409. lpp.

¹⁹ Nesēnākais ir 2021. gada 2. septembrī pasludinātais spriedums lietā *Moldovas Republika* (C-741/19, EU:C:2021:655). Tomēr šajā lietā galvenais iemesls, lai noteiktu kompetenci, bija nevis fakts, ka attiecīgais līgums bija jaukts līgums (kāds tas bija), bet gan tas, ka tā strīda abas puses, no kura izrietēja interpretācijas jautājums, bija ārpus Savienības, taču strīds bija jārisina dalībvalsts tiesai.

²⁰ Skat. it īpaši ģenerāladvokāta Dž. Tezauro [G. Tesauro] secinājumus lietā *Hermès* (C-53/96, EU:C:1997:539, 20.–21. punkts), ģenerāladvokāta G. Kosmas secinājumus apvienotajās lietās *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:378, 40. un 41. punkts), ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [D. Ruiz-Jarabo Colomer] secinājumus lietā *Merck Genéricos – Productos Farmacéuticos* (C-431/05, EU:C:2007:48, 47.–54. punkts) un ģenerāladvokātes E. Šarpstones [E. Sharpston] secinājumus lietā *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2010:436, 50.–56. punkts).

²¹ Heliskoski, J., iepriekš 18. zemsvītras piezīme, Koutrakos, P., "Interpretation of Mixed Agreements", no: Hillion, C., un Koutrakos, P. (red.), *Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World*, Londona: Hart Publishing, 2010, 116.–137. lpp., Prete, L., iepriekš 11. zemsvītras piezīme.

²² Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *Vācija/Padome* (C-600/14, EU:C:2017:935, "*COTIF I*").

²³ Spriedums, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125).

36. Manuprāt, atbildot uz jautājumu par Tiesas kompetenci, ir jāņem vērā konstitucionālā kompetenču sadalījuma sarežģītība, kas pastāv jauktu nolīgumu gadījumā. Tāpēc, lai atbildētu uz jautājumu, vai Tiesas kompetence attiecas uz konkrētu jaukta nolīguma noteikumu, ir jāņem vērā iemesli, kādēļ Savienība noslēdza šādu nolīgumu. Manuprāt, Tiesas kompetence ir attiecināma tikai uz tiem jaukta nolīguma noteikumiem, kuru pieņemšanā Savienība ir īstenojusi savu kompetenci.

37. Neraugoties uz nepārprotama skaidrojuma neesamību, es uzskatu, ka pastāvošo judikatūru var saprast kā tādu, kas ļauj secināt, ka Tiesai nav automātiskas kompetences attiecībā uz visiem jaukta nolīguma noteikumiem, bet tā var interpretēt tikai tos noteikumus, attiecībā uz kuriem Savienība ir īstenojusi savu kompetenci. Šo analīzi es izklāstīšu 1. sadaļā.

38. Šāda izpratne ir iespējama ne tikai saskaņā ar pastāvošo judikatūru, bet, manuprāt, ir arī vienīgais skaidrojums, kas ir pieņemams saskaņā ar Līgumos paredzēto konstitucionālo kompetenču sadalījumu. Tomēr tas liek uzdot jautājumu par to, kādā veidā Savienība var īstenot ārējo kompetenci un kādas ir dalītās kompetences īstenošanas sekas. Šos jautājumus es aplūkošu 2. sadaļā.

39. Pēc tam 3. sadaļā es piemērošu šo argumentāciju izskatāmās lietas apstākļiem, lai secinātu, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt *CUI* vienveida noteikumus, jo Savienība, pievienodamās *COTIF*, ir īstenojusi savu kompetenci attiecībā uz tajā ietvertajiem noteikumiem, tostarp noteikumiem par dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja atbildību.

1. Tās judikatūras pārskatīšana, kura attiecas uz Tiesas kompetenci interpretēt jauktus nolīgumus

40. Tiesas kompetences interpretēt starptautiskus nolīgumus skaidrojums aizsākās ar spriedumu lietā *Haegeman* 1974. gadā²⁴. Minētā lieta attiecās uz Tiesas kompetenci interpretēt starptautiskus nolīgumus kopumā, nevis tikai jauktus nolīgumus. Jautājums radās, jo EK līguma 177. pantā (tagad – LESD 267. pants) starptautiski nolīgumi nav skaidri minēti kā tiesību akti, ko Tiesa var interpretēt. Tiesa nolēma, ka tās kompetencē ir interpretēt pievienošanās nolīgumu starp EEK un Grieķiju, jo to ir noslēgusi Padome un tādējādi tas veido neatņemamu Savienības tiesību daļu²⁵. Tomēr, kā to ir norādījis Timmermans [Timmermans], “jaukta nolīguma iekļaušana Savienības tiesību sistēmā nenozīmē [...] neierobežotu Tiesas kompetenci attiecībā uz visu nolīgumu”²⁶.

41. Jautājums par to, vai Tiesas kompetencē ir interpretēt jauktus nolīgumus, jo tie ir Savienības tiesību daļa vai drīzāk tāpēc, ka konkrētais interpretējamais noteikums ietilpst Savienības kompetenču jomā, pirmo reizi radās spriedumā *Demirel*²⁷. Vācijas un Apvienotās Karalistes valdības apgalvoja, ka Tiesas kompetencē nav izvērtēt tos jauktā nolīguma ar Turciju noteikumus, attiecībā uz kuriem dalībvalstis ir īstenojušas savas pilnvaras²⁸. Tiesa atbildēja uz šiem

²⁴ Spriedums, 1974. gada 30. aprīlis, *Haegeman* (181/73, EU:C:1974:41).

²⁵ Spriedums, 1974. gada 30. aprīlis, *Haegeman* (181/73, EU:C:1974:41, 3.–6. punkts). Minētā argumentācija tika piemērota, lai pamatotu kompetenci interpretēt tiesību aktus, kuri ir pieņemti, pamatojoties uz starptautisku nolīgumu, kurā viena puse ir Savienība (skat. spriedumu, 1990. gada 20. septembris, *Sevince*, C-192/89, EU:C:1990:322). Spriedumā *Haegeman* izmantotā argumentācija ir kļuvusi par standarta pamatojumu Tiesas kompetencei interpretēt starptautiskus nolīgumus prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā un tiek atkārtoti minēti visās šāda veida lietās. Skat. neseno spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika (C-741/19, EU:C:2021:655, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁶ Timmermans, C.W.A., “The Court of Justice and Mixed Agreements”, no: Court of Justice of the European Union (red.), *The Court of Justice and the Construction of Europe: Analyses and Perspectives on Sixty Years of Case-law – La Cour de Justice et la Construction de l'Europe: Analyses et Perspectives de Soixante Ans de Jurisprudence*, 2013, T.M.C. Asser Press, Hāga, Nīderlande, 667. lpp.

²⁷ Spriedums, 1987. gada 30. septembris, *Demirel* (12/86, EU:C:1987:400, “*Demirel*”).

²⁸ Turpat, 8. punkts.

apsvērumiem, norādot, ka attiecīgais jautājums neietilpst dalībvalstu ekskluzīvajā kompetencē, kā arī noraidīja kā nebūtisku argumentu to, ka Savienība vēl nav izmantojusi savu iespējamo kompetenci, tomēr to nepamatojot²⁹.

42. Līdz ar to, lai gan spriedumu *Demirel* varētu interpretēt tādējādi, ka Tiesa ir noteikusi to, ka tās kompetencē ir interpretēt visus jauktā nolīguma noteikumus, izņemot tos, kuri joprojām attiecas uz dalībvalstu ekskluzīvās kompetences jomu, Tiesa nav skaidri izklāstījusi vai paskaidrojusi šādu nostāju. Tādēļ šo agrīno spriedumu nevar uzskatīt par galīgo nostāju attiecībā uz vispārīgo jautājumu par Tiesas kompetenci interpretēt jauktos līgumus³⁰.

43. Manuprāt, vēlākos spriedumus par Tiesas interpretēšanas kompetenci var iedalīt divās pamatgrupās. Pirmajā grupā ietilpst tie spriedumi, kuros ir ierosināta plaša Tiesas kompetences izpratne, pamatojoties uz to, ka jauktie nolīgumi ir Savienības tiesību aktu kopuma daļa un tādēļ tie ir jāinterpretē vienveidīgi. Šajā grupā ietilpst vairāki spriedumi attiecībā uz Līgumu par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem (turpmāk tekstā – “*TRIPS* līgums”), piemēram, spriedumi lietās *Hermès*³¹ un *Dior*³², spriedums *Lesoochranárske zoskupenie*³³, kas attiecas uz Orhūsas Konvenciju, un nesensais spriedums lietā Moldovas Republika³⁴ par Enerģētikas hartas nolīgumu (turpmāk tekstā – “EHT”). Otrās grupas spriedumos Tiesas kompetences noteikšanai ir izmantota atturīgāka pieeja un tiek meklēta saikne starp noteikumu, kura interpretācija tiek lūgta, un Savienības kompetences īstenošanu. Šajā grupā ietilpst spriedums *Merck*³⁵, kas arī skar *TRIPS* līgumu, kā arī vairāki spriedumi, kuri pasludināti pārkāpuma procedūrās, piemēram, spriedums Komisija/Īrija³⁶ saistībā ar Bernes konvenciju par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, spriedums *Etang de Berre*³⁷ attiecībā uz Konvenciju par Vidusjūras aizsardzību no piesārņojuma vai spriedums *MOX Plant*³⁸ saistībā ar Apvienoto Nāciju Jūras tiesību konvenciju.

44. Minētajos spriedumos jautājums par [Tiesas] kompetenci radās atšķirīgu iemeslu dēļ, un tādēļ tos nevar pienācīgi saprast ārpus to konkrētā konteksta. Tomēr, manuprāt, tos visus var interpretēt tādējādi, ka no tiem var secināt, ka Tiesa savu kompetenci interpretēt konkrētu jauktā nolīguma noteikumu saista ar Savienības kompetences īstenošanu.

45. Minētā izpratne nav uzreiz acīmredzama, it īpaši ņemot vērā pirmās grupas spriedumus. Tādēļ paskaidrošu savu apgalvojumu, pamatojoties uz spriedumu *Hermès*³⁹. Šajā lietā Tiesa saskārās ar situāciju, kurā nebija skaidrs, vai valsts pagaidu pasākums attiecībā uz Beniluksa preču zīmi ietilpst *TRIPS* līguma 50. panta, ar ko tiek reglamentēti pagaidu pasākumi, piemērošanas jomā. Vienīgais Savienības tiesību akts jomā, uz kuru ir attiecināma konkrētā *TRIPS* līguma norma, bija regula par Kopienas preču zīmēm⁴⁰. Tomēr strīds attiecās uz Beniluksa, nevis

²⁹ Turpat, 9. un 10. punkts.

³⁰ Šajā nozīmē skat. ģenerālvokāta G. Kosmas secinājumus apvienotajās lietās *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:378, 37.–38. punkts).

³¹ Spriedums, 1998. gada 16. jūnijs, *Hermès* (C-53/96, EU:C:1998:292, “*Hermès*”).

³² Spriedums, 2000. gada 14. decembris, *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:688, 35. un 39. punkts).

³³ Spriedums, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125).

³⁴ Spriedums, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika (C-741/19, EU:C:2021:655).

³⁵ Spriedums, 2007. gada 11. septembris, *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:496).

³⁶ Spriedums, 2002. gada 19. marts, Komisija/Īrija (C-13/00, EU:C:2002:184).

³⁷ Spriedums, 2004. gada 7. oktobris, Komisija/Francija (C-239/03, EU:C:2004:598).

³⁸ Spriedums, 2006. gada 30. maijs, Komisija/Īrija (C-459/03, EU:C:2006:345).

³⁹ Spriedums, 1998. gada 16. jūnijs, *Hermès* (C-53/96, EU:C:1998:292).

⁴⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 40/94 (1993. gada 20. decembris) par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.).

Kopienas preču zīmi. Taču Tiesa konstatēja savu kompetenci, jo *TRIPS* 50. pantu var piemērot arī situācijām, kas ietilpst valsts un Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā. Tiesa paskaidroja, ka vienvēidīga interpretācija nepārprotami bija Savienības interesēs⁴¹.

46. Tiesas paļaušanās uz “ieinteresētību vienvēidīgā interpretācijā” varētu novest pie secinājuma, ka tā bija galvenais pamatojums, lai konstatētu kompetenci interpretēt *TRIPS* līguma 50. pantu.

47. Tomēr šajā, kā arī pārējos pirmās grupas spriedumos Tiesai saistībā ar tās kompetenci bija jāatbild uz diviem dažādiem jautājumiem, kuri ir jānodala. Pirmais jautājums ir par to, vai principā Tiesas kompetencē ir interpretēt konkrēto jauktā nolīguma normu (*TRIPS* līguma 50. pants lietā *Hermès*). Otrais jautājums ir par to, vai Tiesa var interpretēt attiecīgos jauktā nolīguma noteikumus, ja šī interpretācija ir jāpiemēro strīdā valsts tiesā ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas.

48. Atbildot uz pirmo jautājumu, tieši Savienības pilnvaru īstenošana saistībā ar jaukta nolīguma noteikumu, kura interpretācija tika lūgta, ļāva Tiesai noteikt savu kompetenci. Pievienojoties *TRIPS* līgumam, tā 50. pants kļuva par Savienības tiesību daļu Kopienas preču zīmju jomā. Tādējādi līdz ar Savienības pievienošanu *TRIPS* līgumam tā 50. pants kļuva par Savienības tiesību daļu.

49. Tiesa atsaucās uz “ieinteresētību vienvēidīgā interpretācijā”, tikai lai pamatotu otro jautājumu par savu kompetenci. Tas bija nepieciešams, jo valsts tiesā izskatāmais strīds attiecās uz Beniluksa, nevis Kopienas preču zīmi. Tādēļ šajā gadījumā *TRIPS* līguma 50. pants bija jāpiemēro kā valsts, nevis kā Savienības tiesību akts. Citējot un piemērojot judikatūru, kas izstrādāta lietās *Dzodzi*⁴², *Leur-Bloem*⁴³ un *Giloy*⁴⁴, Tiesa pamatoja savu kompetenci interpretēt Savienības tiesības situācijās, kuras neietilpst tās piemērošanas jomā, ar nepieciešamību izvairīties no atšķirīgas Savienības tiesību interpretācijas, kas varētu rasties, ja Tiesa nepalīdzētu valstu tiesnešiem iekšzemes situācijās. Tomēr tas vispirms bija iespējams tikai tāpēc, ka *TRIPS* līguma 50. pants bija kļuvis par Savienības tiesību daļu.

50. Līdzīga argumentācija tika piemērota visos spriedumos, kurus minēju kā piederīgus pirmajai grupai. Tajos visos galvenais pamats Tiesas kompetencei interpretēt attiecīgi *TRIPS* līguma 50. pantu, Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu vai EHT noteikumus par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem bija Savienības izvēle pieņemt šos noteikumus par Savienības tiesību daļu, pievienojoties attiecīgajiem jauktajiem nolīgumiem.

51. Minētā loģika tika izklāstīta skaidrāk otrās grupas spriedumos, kuros Tiesa noteica tiešāku saikni starp nolīguma saturu un Savienības kompetenču īstenošanu. Kompetence interpretēt tika noteikta vai nu tāpēc, ka jautājums, uz kuru attiecās jauktais nolīgums, tika regulēts ar spēkā esošajiem Savienības noteikumiem, vai arī, ja tas tā nebija, tika uzskatīts, ka tas ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā attiecas Savienības tiesību normas. Tomēr, ja šāda saikne netika konstatēta, Tiesa atzina, ka tās kompetencē nav veikt interpretāciju, pat ja saskaņā ar Līgumiem pastāv iespējama dalītā kompetence.

⁴¹ Spriedums, 1998. gada 16. jūnijs, *Hermès* (C-53/96, EU:C:1998:292, 32. punkts).

⁴² Spriedums, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi* (C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360).

⁴³ Spriedums, 1997. gada 17. jūlijs, *Leur-Bloem* (C-28/95, EU:C:1997:369).

⁴⁴ Spriedums, 1997. gada 17. jūlijs, *Giloy* (C-130/95, EU:C:1997:372).

52. Tāda bija situācija spriedumā *Merck*⁴⁵. Tiesai vēlreiz tika lūgts interpretēt *TRIPS* līgumu, šoreiz tā 33. pantu, kas reglamentē patentaizsardzības termiņa beigas. Tiesa konstatēja, ka tās kompetence ir atkarīga no tā, vai Savienība ir īstenojusi savu kompetenci attiecīgajā *TRIPS* līguma jomā. Tiesa, secinādama, ka patentu joma netiek regulēta (vai tiek regulēta tikai sporādiski) ar Savienības tiesību aktiem, uzskatīja, ka jautājums par to, vai *TRIPS* līguma 33. pantam piemīt tiešā iedarbība, ir jāizlemj valsts tiesai. Runājot pašas Tiesas vārdiem, “ir jāsecina, ka, tā kā *TRIPS* līguma 33. pants ietilpst jomā, kurā pašreizējā Kopienas tiesību attīstības stāvoklī dalībvalstis principā saglabā savu kompetenci, tās ir tiesīgas atzīt šīs normas tiešo iedarbību vai ne”⁴⁶.

53. Runājot par [Tiesas] kompetences jomu, tas nozīmē, ka Tiesas kompetencē nebija interpretēt *TRIPS* līguma 33. pantu, jo Savienība vēl nebija īstenojusi savu dalīto kompetenci patenta aizsardzības jomā.

54. Vairākos šo secinājumu 43. punktā uzskaitītajos spriedumos, kuri pieņemti pārkāpumu procedūrās, nevis kā prejudiciāli nolēmumi, arī ir norāde uz Tiesas kompetences saikni ar Savienības kompetences īstenošanu. Šajos spriedumos jautājums par kompetenci tika aplūkots mazliet atšķirīgā veidā. Šajās lietās Tiesai sākotnēji bija jārisina jautājums par to, vai jauktā nolīguma norma, kas, iespējams, tika pārkāpta, ir vai nav Savienības tiesību daļa. Tikai pirmajā gadījumā varēja konstatēt, ka dalībvalsts “nav izpildījusi Līgumos paredzēto pienākumu”. Ar šiem spriedumiem tika ieviests šķietami jauns faktors, proti, kompetenci var konstatēt, ja attiecīgā joma jau ir plaši ietverta Savienības tiesiskajā regulējumā⁴⁷.

55. Konstatējums par to, ka kāda politikas joma jau ir plaši ietverta Savienības tiesiskajā regulējumā, ir jāsaprot kā rādītājs, kas ļauj Tiesai uzskatīt, ka Savienība, pievienodamās jauktam nolīgumam, ir izvēlējusies īstenot tās dalīto kompetenci arī attiecībā uz konkrēto jautājumu, kas nav iekļauts tās iekšējos tiesību aktos. Tādējādi kompetence tika īstenota, noslēdzot attiecīgo jaukto nolīgumu⁴⁸. Tas ļāva noteikt Tiesas jurisdikciju.

56. Abi judikatūras virzieni, ja tos interpretē ierosinātajā veidā, ļauj secināt, ka Tiesas kompetence interpretēt jaukta nolīguma noteikumu, attiecībā uz kuru Savienība vēl nav iekšēji īstenojusi savu kompetenci, ir atkarīga no konstatējuma, vai Savienība, noslēgdama jaukto nolīgumu, ir īstenojusi savu kompetenci attiecībā uz šo konkrēto jautājumu.

57. Es turpināšu skaidrot, kāpēc šāds secinājums ir nepieciešams un ir vienīgais iespējamais pašreizējā Savienības konstitucionālajā kārtībā.

2. Saikne, kurai jāpastāv starp noteikumu, kura interpretācija tiek lūgta, un Savienības kompetenču īstenošanu

58. To kompetenču īstenošanu, kuras Savienība daļa ar tās dalībvalstīm, reglamentē Līgumi. Konstitucionālā rakstura izvēle par to, kādā veidā organizēt kompetences, ir gan pamatojums, gan ierobežojums Tiesas kompetencei interpretēt jauktus nolīgumus.

⁴⁵ Spriedums, 2007. gada 11. septembris, *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:496).

⁴⁶ Spriedums, 2007. gada 11. septembris, *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:496, 47. punkts).

⁴⁷ Piemēram, spriedumi, 2002. gada 19. marts, Komisija/Īrija (C-13/00, EU:C:2002:184, 16. punkts), un 2004. gada 7. oktobris, Komisija/Francija (C-239/03, EU:C:2004:598, 29. punkts).

⁴⁸ Šajā nozīmē skat. skaidrojumu ģenerāladvokāta P. Maduro [P. Maduro] secinājumos lietā Komisija/Īrija (C-459/03, EU:C:2006:42, 33. punkts).

a) Par to, kā ar LESD noteikumiem par kompetenču īstenošanu pamatot Tiesas kompetenci

59. Savienības kompetence var tikt īstenota iekšēji, pieņemot iekšējos tiesību aktus, vai ārēji, ņemot vērā pašu pievienošanas starptautiskam nolīgumam, kas regulē dalītās kompetences jomas. Iespēja noslēgt jauktu nolīgumu dalītās kompetences jomā nav atkarīga no nosacījuma, ka šāda kompetence jau ir tikusi īstenota iekšējā aspektā. To var īstenot pirmo reizi, noslēdzot starptautisku nolīgumu.

60. Šādu viedokli jau ir paudis ģenerālvokāts. Lietā *Mox Plant* ģenerālvokāts P. Maduro uzskatīja, ka “starptautiska līguma noslēgšana pati par sevi var būt veids, kādā īstenot Kopienas neekskluzīvo kompetenci, neatkarīgi no iepriekšējās Kopienas iekšējo tiesību aktu pieņemšanas”⁴⁹.

61. Abi nesenie Tiesas spriedumi lietās *COTIF I*⁵⁰ un Antarktikas AJT⁵¹ apstiprina, ka dalītā kompetence var tikt īstenota pirmo reizi, noslēdzot starptautisku nolīgumu⁵². Spriedumā *COTIF I* Tiesa kļiedēja šaubas, kas tika radītas ar atzinumā 2/15⁵³ pausto apgalvojumu, un apstiprināja, ka Savienība vienmēr var izdarīt izvēli⁵⁴ noslēgt starptautisku nolīgumu tikai dalītās kompetences jomā⁵⁵. Tas nozīmē, ka Savienība savu dalīto kompetenci pirmo reizi var īstenot, noslēdzot starptautisku nolīgumu.

62. Tādēļ vienmēr, kad var secināt, ka pievienodamās kādam starptautiskam nolīgumam, Savienība ir izvēlējusies īstenot (līdz tam brīdim tikai iespējamo) dalīto kompetenci, attiecīgie šā nolīguma noteikumi no tā noslēgšanas brīža kļūst par īstenotu Savienības kompetenci un tādējādi par Savienības tiesību daļu.

63. Šķiet, ka zināmas neskaidrības ir radušās tāpēc, ka jautājums par dalītās kompetences īstenošanu ārējā aspektā (noslēdzot starptautisku nolīgumu) ir sajaukts ar jautājumu par to, vai ārējā kompetence ir ekskluzīva. Tas ir rezultāts tam, kā sprieduma lietā *ERTA* princips⁵⁶ tika iestrādāts pašreizējā LESD 3. panta 2. punktā. Minētajā pantā ir paredzēts, ka noslēgt starptautisku līgumu ir Savienības “ekskluzīva” kompetence, ja līguma slēgšana var ietekmēt vai mainīt tās kompetences, kuru īstenošanu paredz jau kopīgie noteikumi.

⁴⁹ Ģenerālvokāta P. Maduro secinājumi lietā Komisija/Irija (C-459/03, EU:C:2006:42, 33. punkts). Pamatojoties uz minēto, viņš secināja, ka agrākais spiedums lietā *Etang de Berre* (spriedums, 2004. gada 7. oktobris, Komisija/Francija, C-239/03, EU:C:2004:598) var tikt interpretēts tādējādi, ka “šīs lietas apstākļos attiecībā uz saldūdens un nogulu ieplūdēm jūras vidē Tiesa uzskatīja, ka Kopiena, noslēdzot šo līgumu, ir īstenojusi tās neekskluzīvo kompetenci”.

⁵⁰ Spriedums, 2017. gada 5. decembris, Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:935, 66. punkts).

⁵¹ Spriedums, 2018. gada 20. novembris, Komisija/Padome (Antarktikas AJT) (C-626/15 un C-659/16, EU:C:2018:925, 126. punkts).

⁵² Šādu minētās judikatūras interpretāciju ierosina arī tiesību zinātnieki. Skat. Neframi, E., “Article 216(1) TFEU and the Union’s shared external competence in the light of mixity: *Germany v Council (COTIF)*”, *Common Market Law Review*, 56. sēj., 2019, 489.–520. lpp., 506.–507. lpp.

⁵³ Atzinums 2/15 (ES un Singapūras brīvās tirdzniecības nolīgums), 2017. gada 16. maijs (EU:C:2017:376).

⁵⁴ Kā paskaidroja Tiesa, atzinumā 2/15 minētais apgalvojums par to, ka dalītās kompetences jomā, kurā tā nav īstenota, “paredzēto nolīgumu Savienība nevar apstiprināt viena pati” (atzinums 2/15 (ES un Singapūras brīvās tirdzniecības nolīgums), 2017. gada 16. maijs, EU:C:2017:376, 244. punkts), bija vienīgi lēmuma noslēgt nolīgumu ar Singapūru kā jauktu nolīgumu faktisko apstākļu apstiprinājums (spriedums, 2017. gada 5. decembris, Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:935, 68. punkts). Tā precizēja minētā nolīguma parakstīšanas politisko kontekstu: jaukts nolīgums tika noslēgts, jo nevarēja iegūt Padomē prasīto vairākumu, lai varētu noslēgt nolīgumu bez dalībvalstu līdzdalības. Līdz ar to jaukts nolīgums tika noslēgts politisku apstākļu, nevis juridiskas nepieciešamības dēļ.

⁵⁵ Tā tas ir, ciktāl tas attiecas uz Savienības tiesībām. Protams, ja starptautiskās tiesības liedz Savienībai noslēgt starptautisku nolīgumu bez visu vai dažu dalībvalstu līdzdalības, šāds nolīgums ir jānoslēdz kā jaukts nolīgums, lai tas atbilstu starptautiskajām tiesībām. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. novembris, Komisija/Padome (Antarktikas AJT) (C-626/15 un C-659/16, EU:C:2018:925, 127.–133. punkts).

⁵⁶ Skat. spriedumu, 1971. gada 31. marts, Komisija/Padome (22/70, EU:C:1971:32, 17. punkts).

64. Atšķirībā no Savienības ārējām attiecībām iekšējo situāciju gadījumos LESD runa ir par ekskluzīvām vai dalītām kompetencēm. Ekskluzīvā kompetence liedz dalībvalstīm rīkoties, bet tāpat tas ir arī dalītās kompetences gadījumā, ja Savienība to ir īstenojusi. Tomēr iekšējo situāciju gadījumos tās nesauc par ekskluzīvām kompetencēm, bet gan par pirmtiesīgumu (lai gan LESD šis jēdziens nav izmantots). Pirmtiesīgums ir paredzēts LESD 2. panta 2. punktā.

65. Dalībvalstu nespēja noslēgt starptautiskus nolīgumus, ja tas ietekmētu kopīgos noteikumus, izriet no pirmtiesīguma. Tomēr Līgumu struktūrā šāds pirmtiesīgums ir ietverts noteikumā par ekskluzīvo kompetenci (LESD 3. panta 2. punkts). Tas varētu būt iemesls, kādēļ kompetenču īstenošana ārējās attiecībās nereti tiek saprasta un skaidrota atšķirīgi no kompetenču īstenošanas iekšējo attiecību ietvaros.

66. Papildus – LESD 3. panta 2. punkts attiecas uz pirmtiesīgumu situācijā, kad dalītā kompetence vispirms tiek īstenota iekšējā aspektā. Tajā noteikts, ka tieši Savienībai, nevis dalībvalstīm ir jānoslēdz nolīgums, kas attiecas uz jomu, kurā dalībvalstīm kompetence ir liegta. Tomēr LESD 3. panta 2. punktā nav atrisināts jautājums par sekām, kas rodas, ja dalītā kompetence pirmo reizi tiek īstenota ārējā aspektā.

67. Situācija kļūst skaidrāka, ja tiek izmantota piemērotāka pirmtiesīguma jēdziena terminoloģija⁵⁷. LESD 2. panta 2. punktā ir paredzēts, ka dalītās kompetences jomā dalībvalstis var īstenot savu kompetenci, ciktāl Savienība nav īstenojusi savu kompetenci. Pārformulējot pretēji, dalībvalstis nevar īstenot savu kompetenci (tām ir liegts to darīt), ja Savienība ir īstenojusi šādu kompetenci kādā konkrētā jautājumā. Tādējādi, ja Savienība ir īstenojusi dalīto kompetenci iekšējā aspektā, dalībvalstis nevar rīkoties, lai ietekmētu kopīgos noteikumus, nedz pieņemot iekšējos tiesību aktus, nedz noslēdzot starptautisku nolīgumu. Tas ir pamatojums sprieduma lietā *ERTA* principa ietveršanai LESD 3. panta 2. punktā.

68. Neatkarīgi no tā, vai Savienība īsteno dalīto kompetenci, noslēgdama starptautisku nolīgumu vai pieņemdama tiesību aktus savā tiesību sistēmā, iedarbībai jābūt tādai pašai, proti, dalībvalstis nevar vienpusēji grozīt šo noteikumu. Tāpēc šajā ziņā nav nozīmes tam, vai Savienība ir īstenojusi savu kompetenci iekšējā vai ārējā aspektā. Iemesls, kādēļ dalībvalstīm ir liegts vienpusēji grozīt starptautiska nolīguma noteikumus to iekšējā tiesību sistēmā, ir tāds pats, kā tas, kādēļ tās nevar vienpusēji grozīt Savienības tiesību sistēmā pieņemtos aktus, proti, nodrošināt Savienības tiesību saskaņotu un vienveidīgu piemērošanu.

69. Atsauce uz pirmtiesīguma jēdzienu ļauj atrisināt vēl vienu Savienības ārējām attiecībām raksturīgu neskaidrību, proti, jautājuma par Savienības netiešo ārējo kompetenci apvienošanu ar jautājumu par tās ārējās kompetences ekskluzivitāti⁵⁸. Proti, Savienībai ir netieša ārējā kompetence visās jomās, kurās tai ir iekšējā kompetence (ekskluzīva vai dalīta). Tādas kompetences īstenošana, kas iekšējā aspektā ir paredzēta kā dalīta, liedz dalībvalstīm to īstenot iekšēji vai ārēji⁵⁹.

⁵⁷ Ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] ir apskatījusi pirmtiesīguma jautājumu divos secinājumos, proti, lietā Komisija/Padome (Antarktiskas AJT) (C-626/15, EU:C:2018:362, 111.–117. punkts) un lietā Komisija/Padome (C-13/07, EU:C:2009:190, 76. punkts).

⁵⁸ Par minēto neskaidrību skat. izcilu rakstu, kura autors ir Cremona, M., "Defining Competence in EU External Relations: Lessons from the Treaty Reform Process", no: Dashwood, A. un Maresceau, M. (red.), *Law and Practice of EU External Relations: Salient Features of a Changing Landscape*, Kembriģa, Cambridge University Press, 2008, 34.–69. lpp.

⁵⁹ Tā tas ir preemtīvās dalītās kompetences jomās, bet ne jomās, kurās pastāv paralēla dalītā kompetence. Pat ja uz lielāko daļu Līgumos paredzēto dalītās kompetences jomu ir attiecināms pirmtiesīgums, pastāv arī noteiktas dalītās kompetences, kuras tas neskar un kuras drīzāk ir paralēlas. Tas nozīmē, ka gan Savienība, gan dalībvalstis tās var īstenot vienlaikus. Tādas ir kompetences humānās palīdzības un sadarbības attīstības jomā. Šajā nozīmē skat. LESD 4. panta 4. punktu.

70. Turklāt no iepriekš minētā izriet, ka pastāvošo Savienības iekšējo noteikumu meklēšana vai vērtējums par to, vai uz attiecīgo jomu jau lielā mērā attiecas Savienības noteikumi, ļauj noteikt, vai dalībvalstu mēģinājumi regulēt attiecīgo jautājumu ir bijuši preemtīvi. Tas arī pamato Tiesas kompetenci interpretēt.

71. Kopīgie noteikumi var tikt ietekmēti, ne tikai pieņemot tiem pretējas normas vai izdarot grozījumus to tekstā, bet arī tos interpretējot. Dalībvalstu iestāžu veiktā kopīgo noteikumu neatkarīga interpretācija varētu ietekmēt vai mainīt tos. Savienības tiesību sistēmā Tiesai ir galīgās pilnvaras interpretēt tos starptautiskā nolīguma noteikumus, kuri kļuvuši par kopīgiem noteikumiem, jo Savienība, pievienodamās starptautiskajam nolīgumam, ir īstenojusi savu dalīto kompetenci.

72. Tādēļ apgalvojums, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt tāda starptautiska nolīguma noteikumus, ar kuru Savienība ir īstenojusi savu dalīto kompetenci, ir līdzvērtīgs apgalvojumam, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt regulu vai direktīvu, ko ir pieņēmušas Savienības iestādes. Attiecīgajiem šāda starptautiska nolīguma noteikumiem Savienības tiesību sistēmā ir tāds pats raksturs kā iekšējam sekundāro tiesību aktam. No tā dabiski izriet Tiesas kompetence.

b) Par to, kā ar LESD noteikumiem par kompetenču īstenošanu tiek ierobežota Tiesas kompetence

73. Savienības pilnvaru pirmo reizi īstenot tās dalīto kompetenci starptautiskā līmenī atzīšana ir konstitucionāli jutīgs jautājums, jo šī izvēle ietekmē dalībvalstu regulatīvo spēju attiecīgajā jomā. Tā tas ir tāpēc, ka lielākajai daļai Līgumos noteikto dalīto kompetenču ir preventīva iedarbība, proti, tiklīdz Savienība ir reglamentējusi kādu jautājumu, dalībvalstis pašas nevar to regulēt tik ilgi, kamēr Savienības regulējums ir spēkā.

74. Tā ir pievilcīga ideja, kas paredz vienkāršot jautājumu par Tiesas kompetenci, attiecinot to uz visiem jaukta nolīguma noteikumiem tikai tāpēc, ka šāds nolīgums ir kļuvis par Savienības tiesību daļu, kā arī tāpēc, ka tas veicina Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju⁶⁰. Tomēr, kā to pareizi ir norādījis ģenerālvokāts G. Kosma⁶¹, Savienības intereses nevar attaisnot pašreizējā kompetenču sadalījuma starp Savienību un tās dalībvalstīm atcelšanu. Par šo sadalījumu ir panākta vienošanās Līgumos, kas ir Savienības tiesiskās un politiskās sistēmas konstitucionālā harta. Līdz ar to, pat ja Savienības kompetences īstenošanas sasaistīšana ar Tiesas kompetenci padara pēdējo “par savas sarežģītības ķilnieci”⁶², šis trūkums pats par sevi nevar būt pamats, lai neņemtu vērā izdarītās konstitucionālās izvēles par to, kādā veidā tiek ierobežotas Savienības un tās dalībvalstu pilnvaras.

75. Tāpēc Tiesa var noteikt kompetenci tikai attiecībā uz tiem jaukta nolīguma noteikumiem, ar kuriem Savienība ir īstenojusi savu regulatīvo kompetenci. Attiecībā uz iekšējiem tiesību aktiem, kuri pieņemti dalītās kompetences jomā, vienmēr ir skaidrs, ka Savienības mērķis ir bijis reglamentēt visus aspektus, kas ietverti šādos tiesību aktos. Savukārt jauktu nolīgumu gadījumā tas nav pašsaprotami, bet ir jāapstiprina, analizējot katru konkrēto nolīgumu tā kontekstā.

⁶⁰ Ģenerālvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera secinājumi lietā *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:48, 54.–60. punkts).

⁶¹ Ģenerālvokāta G. Kosmas secinājumi apvienotajās lietās *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:378, 44. punkts).

⁶² Ģenerālvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera secinājumi lietā *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:48, 52. punkts) un ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumi lietā *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2010:436, 47. punktā minētā 31. zemsvītras piezīme).

76. Lēmums par to, vai dalītā kompetence, kas liedz dalībvalstīm rīkoties, ir vai nav jāisteno Savienībai, ir politiska izvēle⁶³. Tomēr uz šo izvēli ir attiecināmi Savienības konstitucionālie principi. Pirmkārt, Savienība var rīkoties tikai tādēļ, lai sasniegtu Savienības politiku mērķus⁶⁴. Otrkārt, tā var īstenot dalīto kompetenci tikai gadījumā, ja tiek ievēroti subsidiaritātes un samērīguma principi. Šie principi reglamentē Savienības iekšējās un ārējās kompetences īstenošanu⁶⁵.

77. Subsidiaritāte aizsargā lēmumu pieņemšanu dalībvalstu līmenī. Tas kļūst īpaši svarīgi, ja ņem vērā to, ka dalībvalstīm tiek liegtas rīcības iespējas pēc dalīto kompetenču īstenošanas Savienības līmenī. Ja Savienība īsteno savu ārējo kompetenci, subsidiaritātes princips netiek nodrošināts, ievērojot tādus pašus procesus kā iekšējā lēmumu pieņemšanas procedūrā⁶⁶. Tomēr minētais princips ir jāievēro. Tādējādi tā pārkāpumu var izvirzīt kā iemeslu, lai apšaubītu starptautiskā nolīguma atbilstību Līgumiem *ex ante* procedūrā saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu vai pēc tam tā atcelšanas procedūrā, vai prejudiciālā nolēmumā par tā spēkā esamību.

78. Ģenerālvokāts G. Kosma ir norādījis uz vēl vienu konstitucionālu iezīmi, par kuru nevajadzētu aizmirst, nosakot Tiesas kompetenci jaukto nolīgumu jomā. Tas skar kompetenču nodalīšanu Tiesu un citu Savienības iestāžu starpā uz horizontālās ass. Kā viņš norādīja, lai gan tiesību aktu izstrādes uzdevums ir saistīts ar Tiesas vispārējo lomu, tas nenozīmē, ka Tiesai būtu jāuzņemas likumdošanas iniciatīva⁶⁷. Lēmums par to, vai saskaņot valstu tiesību aktus konkrētā jomā, šajā gadījumā saistībā ar dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja atbildību, ir jāpieņem Savienības politiskajām iestādēm lēmumu pieņemšanas procesā, kā tas ir paredzēts Līgumos. Ja Tiesa automātiski secinātu, ka visi jaukta nolīguma noteikumi rada Savienības kompetences īstenošanu (rada automātisku Tiesas kompetences noteikšanu), Tiesa faktiski aizstātu savu vērtējumu ar Savienības kompetento politisko iestāžu vērtējumu par to, vai saskaņošana šajā jomā ir vai nav nepieciešama.

79. Spriedumā *COTIF I* Vācijas Federatīvā Republika apgalvoja, ka dalītās kompetences īstenošana ārējā jomā, vispirms to neīstenojot iekšēji, rada risku izvairīties no Eiropas Parlamenta līdzdalības un apiet parasto likumdošanas procedūru⁶⁸. Šis apsvēruma ir pamatots, ņemot vērā Savienības konstitucionālo kārtību.

80. Tomēr LESD 218. pantā paredzētā procedūra nodrošina, ka, ja kompetences tiek īstenotas ārējo attiecību jomā, Savienības iestādēm ir līdzīgas pilnvaras, kādas tām ir iekšējās likumdošanas procedūrās. Tiesa to ir atzinusi savā judikatūrā. Tā apstiprināja, ka LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktā⁶⁹ ir paredzēta procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja tiek slēgti nolīgumi, kas attiecas uz jomām, kurās piemēro parasto likumdošanas procedūru⁷⁰. Tā uzskatīja,

⁶³ Skat. ģenerālvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumu lietā 3/15 (Marrākešas līgums par piekļuvi iespieddarbiem) (EU:C:2016:657, 119. punkts).

⁶⁴ LESD 216. panta 1. punktā tostarp ir paredzēts, ka Savienība var slēgt starptautisku nolīgumu, ja šāda nolīguma noslēgšana ir nepieciešama, lai saskaņā ar Savienības politiku sasniegtu kādu no Līgumos izvirzītajiem mērķiem.

⁶⁵ Ģenerālvokāta M. Špunara secinājumi lietā Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:296, 118. punkts).

⁶⁶ De Baere, G., "Subsidiarity as a Structural Principle Governing the use of EU External Competences", no: Cremona, M. (red.), *Structural Principles in EU External Relations*, Oksforda, Hart Publishing, 2018, 93.–116. lpp., 112.–114. lpp.

⁶⁷ Ģenerālvokāta G. Kosmas secinājumi apvienotajās lietās *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:378, 48. punkts).

⁶⁸ Spriedums, 2017. gada 5. decembris, Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:935, 70. punkts).

⁶⁹ Minētā procedūra tika ievērota, Savienībai pievienojoties *COTIF*, tostarp *CUII* vienveida noteikumiem. Skat. Lēmuma 2013/103 preambulu.

⁷⁰ Spriedums, 2014. gada 26. novembris, Parlaments un Komisija/Padome (C-103/12 un C-165/12, EU:C:2014:2400, 84. punkts).

ka abās procedūrās tiek nodrošināts vienāds institucionālais līdzsvars⁷¹. Abos gadījumos Komisijai ir iniciatīvas tiesības, Padome pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, un ir jāsaņem Eiropas Parlamenta piekrišana.

81. Ņemot vērā, ka saistīt Tiesas kompetenci interpretēt jauktu nolīgumu ar Savienības pilnvaru īstenošanu šādu nolīguma noslēgšanā ir konstitucionāli svarīgi, vienīgais iespējamais secinājums ir tāds, ka, lai noteiktu Tiesas kompetenci interpretēt, vispirms ir jāizvērtē iemesli un apstākļi, kādos nolīgums tika noslēgts kā jaukts nolīgums. Tas, protams, nozīmē, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt visu nolīgumu, lai izlemtu, kuri no tā noteikumiem ir Savienības tiesību normas. Tiesa jau ir apstiprinājusi šādu kompetenci interpretēt⁷².

82. Noteikt, kuri ir tie jauktā nolīguma noteikumi, attiecībā uz kuriem Savienība ir īstenojusi tās dalīto kompetenci, ir sarežģīts uzdevums, ko var veikt tikai katrā gadījumā atsevišķi. Vai kaut ko var secināt no paša fakta, ka nolīgums ir noslēgts kā jaukts nolīgums? Varētu apgalvot, ka dalībvalstis piedalās šādā nolīgumā, jo ir ticis nolemts, ka Savienība īsteno tikai dažas no kopīgām kompetencēm, savukārt citas paliek dalībvalstu regulatīvās atbildības ziņā.

83. Citādi – kāds gan varētu būt iemesls, lai dalībvalstis pievienotos nolīgumam? Manuprāt, dalībvalstīm varētu būt citi iemesli, lai kļūtu par starptautiska nolīguma pusēm kopā ar Savienību, pat ja šāda nolīguma rezultātā tām tiek liegta vienpusēja rīcība visās jomās, uz kurām tas attiecas. Piemēram, dalībvalstis varētu vēlēties saglabāt sarunu par šādu nolīgumu kontroli, pat ja tās to zaudētu pēc tā noslēgšanas. Dalībvalstis varētu arī vienkārši vēlēties palikt pamanāmas starptautiskā līmenī. Visbeidzot, iespējams, starptautiskās tiesības (pretēji Savienības tiesībām) varēja noteikt viņu līdzdalību. Tāpēc es nedomāju, ka tikai no fakta, ka nolīgums ir noslēgts kā jaukts nolīgums, var daudz secināt.

84. Jaukti nolīgumi, par kuru vienu pusi kļūst Savienība, var būt ļoti atšķirīgi⁷³. Tie var būt divpusēji vai daudzpusēji, tie var tikt noslēgti kā jauni nolīgumi vai arī jau ir noslēgti, pirms Savienība ieguva kompetenci tiem pievienoties. Katra konkrētā nolīguma noslēgšanas apstākļi var atšķirties. Atbildēt uz jautājumu, vai Savienība ir īstenojusi savu dalīto kompetenci, ir īpaši sarežģīti daudzpusējo nolīgumu gadījumos, kad dalībvalstis bija līgumslēdzējas puses pirms Savienības pievienošanās šādam nolīgumam. Tāpēc, manuprāt, to, vai Tiesas kompetencē ir interpretēt jauktu nolīgumu, nav iespējams iepriekš noteikt kā vispārīgu noteikumu, kas piemērojams visiem nolīgumiem.

85. Tiesai ir jāizvērtē apstākļi saistībā ar Savienības līdzdalību konkrētajā nolīgumā, lai konstatētu, vai Savienība ir īstenojusi savu dalīto kompetenci attiecībā uz konkrētu šāda nolīguma noteikumu. Ja tas tā bija, Tiesa iegūst kompetenci interpretēt šādu jauktā nolīguma noteikumu, lai to piemērotu Savienības tiesību sistēmā.

86. Iespējams, ka no sagatavošanas dokumentiem, noslēgšanas procedūras, jauktā nolīguma teksta vai citiem būtiskiem apstākļiem Tiesa nevarēs secināt, ka Savienība, pievienodamās attiecīgajam nolīgumam, ir paredzējusi īstenot kādu no tās dalītajām kompetencēm. Es uzskatu,

⁷¹ Spriedumā, 2014. gada 24. jūnijs, Parlaments/Padome (C-658/11, EU:C:2014:2025, 56. punkts) Tiesa piekrita ģenerāladvokāta Ī. Bota [Y. Bot] nostājamai, ka procedūras attiecībā uz iekšējo un ārējo darbību ir simetriskas.

⁷² Spriedumos, 2000. gada 14. decembris, *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:688, 33. punkts), 2007. gada 11. septembris, *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, EU:C:2007:496, 33. punkts), un 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125, 31. punkts).

⁷³ A. Rosas, minēts iepriekš 9. zemsvītras piezīmē 12. punktā.

ka tad tai būtu jāsecina, ka, lai ievērotu kompetenču konstitucionālo sadalījumu, pilnvaras paliek dalībvalstu ziņā. Šādā gadījumā Tiesai būtu jāatsakās no jurisdikcijas. Tomēr šajā gadījumā tas tā nav.

3. Tiesas kompetence interpretēt CUI vienveida noteikumus

87. *COTIF*, tostarp *CUI* vienveida noteikumi, kā paskaidrots šo secinājumu sākumā, ir jaukts starptautisks nolīgums transporta jomā, attiecībā uz kuru Līgumos ir paredzēts, ka Savienībai ir kopīga kompetence ar dalībvalstīm. Brīdī, kad Savienība pievienojās *COTIF*, visi jautājumi, uz kuriem attiecās šī konvencija, bija Savienības ekskluzīvā vai dalītā kompetencē. Tādējādi nav tādas jomas, kurā dalībvalstīm būtu ekskluzīva kompetence.

88. Pirms Savienība 2011. gadā kļuva par *COTIF* dalībnieci, 25 Savienības dalībvalstis jau bija tās dalībnieces. Ir skaidrs, ka Savienība uzņēmās atbildību to *COTIF* noteikumu jomās, kurās tai bija ekskluzīva ārējā kompetence, pamatojoties uz iekšējiem tiesību aktiem (pirmtiesīguma dēļ)⁷⁴. Paziņojumam tika pievienots Savienības tiesību aktu saraksts⁷⁵.

89. Tomēr paziņojumu nevar uzskatīt par izsmelošu to jomu sarakstu, kurās Savienība, pievienodamās *COTIF*, īstenoja savu kompetenci, jo Savienības iekšējās kompetences īstenošanas joma pastāvīgi attīstās⁷⁶. Līdz ar to tas neizslēdz interpretāciju, saskaņā ar kuru Savienība ir īstenojusi tās dalītās kompetences (pirmo reizi) ar pašu pievienošanas *COTIF*.

90. *CUI* vienveida noteikumi kā *COTIF* daļa attiecas uz Savienības transporta jomu, kas līdz šim nebija (vai bija nedaudz⁷⁷) reglamentēta ar iekšējiem tiesību aktiem. *CUI* vienveida noteikumi attiecas uz līgumiem par dzelzceļa infrastruktūras izmantošanu un pārvadātāja vai dzelzceļa tīkla pārvaldītāja atbildību par kaitējumu, kas varētu rasties šādas izmantošanas laikā.

91. Vai Savienība, pievienodamās *CUI* vienveida noteikumiem kā *COTIF* daļai, ir īstenojusi tās dalīto kompetenci transporta jomā un liegusi dalībvalstīm tiesības reglamentēt dzelzceļa infrastruktūras izmantošanas līgumus un ar tiem saistīto atbildību par kaitējumu Savienības iekšējo līgumu gadījumos? Ja atbilde ir apstiprinoša, Tiesai ir kompetence interpretēt attiecīgās *CUI* vienveida noteikumu normas.

92. *CUI* vienveida noteikumus, saskaņojot līgumu slēgšanu par dzelzceļa tīkla infrastruktūras izmantošanu un pušu atbildību Savienības iekšējo pārrobežu pārvadājumu gadījumos, var uzskatīt par tādiem, kas veicina Savienības mērķu sasniegšanu transporta politikas jomā.

⁷⁴ Skat. šo secinājumu 64.–67. punktu.

⁷⁵ Skat. Pievienošanās nolīguma 7. pantu un Lēmuma 2013/103 I pielikuma “Eiropas Savienības paziņojums par kompetences īstenošanu” papildinājumu.

⁷⁶ Attiecībā uz Savienības pievienošanas Apvienoto Nāciju Organizācijas 1982. gada 10. decembra Jūras tiesību konvencijai (*UNCLOS*) un deklarāciju par Kopienas kompetenci šīs pievienošanās kontekstā Tiesa konstatēja, ka tā ir pamats noderīgai atsaucei, taču to nevar uzskatīt par izsmelošu. Skat. spriedumu, 2006. gada 30. maijs, Komisija/Irija (C-459/03, EU:C:2006:345, 109. punkts). Skat. arī Govaere, I., “Beware of the Trojan Horse: Dispute Settlement in (Mixed) Agreements and the Autonomy of the EU Legal Order”, no: Hillion, C. un Koutrakos, P. (red.), *Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World*, Londona, Hart Publishing, 2010, 187.–207. lpp., 194. lpp.

⁷⁷ Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2012/34/ES (2012. gada 21. novembris), ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu (OV 2012, L 343, 32. lpp.), ar kuru tika aizstātas vairākas paziņojumā uzskaitītās direktīvas (skat. šo secinājumu 12. punktu). Komisija pamatojas tostarp uz šo direktīvu, lai noteiktu Tiesas kompetenci. Tomēr, manuprāt, ar šo direktīvu nepietiek, lai noteiktu Savienības ekskluzīvo kompetenci saskaņā ar LESD 3. panta 2. punktu. Skat. arī ģenerālvokāta M. Špunara secinājumus lietā Vācija/Padome (C-600/14, EU:C:2017:296, 154. un 155. punkts).

93. Saskaņots atbildības regulējums novērš atšķirības dzelzceļa pārrobežu pārvadājumu gadījumos, tādējādi veicinot šķēršļu novēršanu pārrobežu pārvadājumu netraucētai darbībai, kas ir mērķis, kuru nav viegli sasniegt, ja tas tiek atstāts dalībvalstu atšķirīgo tiesisko regulējumu ziņā. Tādējādi pasākumi Savienības līmenī var tikt pamatoti ar atbilstību vienam no transporta politikas mērķiem, kā arī ar subsidiaritātes principa ievērošanu.

94. Pievienošanās nolīguma 2. pantā ir paredzēts: “Neskarot Konvencijas mērķi un nolūku sekmēt, uzlabot un veicināt starptautiskus dzelzceļa pārvadājumus un neskarot tās piemērošanu kopumā pārējām Konvencijas dalībniecēm, Konvencijas dalībnieces, kas ir Savienības dalībvalstis, savās savstarpējās attiecībās piemēro Savienības noteikumus un tādēļ nepiemēro noteikumus, kas izriet no šīs Konvencijas, *izņemot tad, ja nepastāv tādi Savienības noteikumi, kuri reglamentē konkrēto attiecīgo jautājumu*”⁷⁸.

95. Manuprāt, Pievienošanās nolīguma 2. pants paredz Savienības nodomu reglamentēt atbildību saistībā ar līgumu izpildi par dzelzceļa tīklu izmantošanu Savienības iekšējo pārrobežu pārvadājumu gadījumos, piemērojot CUI vienveida noteikumus šīm attiecībām. Citiem vārdiem sakot, Savienība nolēma reglamentēt tīkla pārvaldītāja atbildību, attiecinot CUI vienveida noteikumus arī uz Savienības iekšējām situācijām.

96. Turklāt Lēmuma 2013/103 II pielikumā⁷⁹ izceltā frāze ir paskaidrota šādi: “vārdus “kuri reglamentē konkrēto attiecīgo jautājumu” saprot, ka tie attiecas uz īpašo gadījumu, ko reglamentē konvencijas noteikums, tostarp tās papildinājumi, un nereglamentē Eiropas Savienības tiesību akti.”

97. Manuprāt, formulējums “izņemot tad, ja nepastāv tādi Savienības noteikumi, kuri reglamentē konkrēto attiecīgo jautājumu”, ir jāsaprot tādējādi, ka Savienība izmanto COTIF kā savus noteikumus, kuri reglamentē pārvadājumu pakalpojumus Savienības iekšienē. Tādējādi Savienība piemēro šo konvenciju jomās, ko tā vēl nav reglamentējusi ar iekšējiem tiesību aktiem, lai regulētu arī Savienības iekšējās situācijas, kurās tai ir dalīta kompetence.

98. Šajā konvencijā ir iekļauti CUI vienveida noteikumi, un tas nozīmē, ka Savienība ir nolēmusi piemērot šos noteikumus dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju atbildībai Savienības iekšējās situācijās. Vienlaikus ir skaidrs, ka ar šo izvēli Savienība nav liegusi sev iespēju mainīt šos noteikumus attiecībā uz tās iekšējiem pārvadājumu pakalpojumiem. Līdz ar to CUI vienveida noteikumi ir piemērojami Savienības iekšējām attiecībām tikai tad un tik ilgi, kamēr Savienība nav pieņēmusi atšķirīgus noteikumus. Taču līdz šādu noteikumu pieņemšanai CUI vienveida noteikumi kļūst arī par Savienības tiesībām.

99. Šā iemesla dēļ es uzskatu, ka Savienība ir īstenojusi savu kompetenci transporta politikas jomā, kas tai ir kopīga ar dalībvalstīm, lai CUI vienveida noteikumos paredzēto dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju atbildības sistēmu piemērotu arī Savienības iekšējām situācijām. Līdz ar to dalībvalstīm ir liegtas to regulatīvās pilnvaras šajā jomā. Tādējādi interpretēt CUI vienveida noteikumus ir Tiesas kompetencē.

⁷⁸ Mans izcēlums.

⁷⁹ Eiropas Savienības paziņojums attiecībā uz nolīguma 2. pantu, iekļauts kā Lēmuma 2013/103 II pielikums.

B. Par otro jautājumu: vai CUI vienveida noteikumi ir attiecināmi uz kaitējumu, kas radies saistībā ar rezerves lokomotīvu nomu?

100. Ar otro jautājumu valsts tiesa vēlas noskaidrot, vai CUI vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir attiecināms uz izmaksām, kas pāravadātājam radušās saistībā ar rezerves lokomotīvu nomu bojāto lokomotīvu remonta laikā. Tādējādi Tiesa tiek aicināta interpretēt šajā normā minēto kaitējuma īpašumam jēdzienu. Kā jau minēts ievaddaļā, Tiesai vēl nav bijusi iespēja interpretēt CUI vienveida noteikumus.

101. ÖBB-Infrastruktur apgalvo, ka rezerves lokomotīvu nomas izmaksas esot kaitējums Lokomotion aktīviem, nevis pašām lokomotīvēm, tādēļ tās esot jānošķir no izmaksām saistībā ar pašu lokomotīvu bojājumiem. Turklāt ÖBB-Infrastruktur apgalvoja, ka CUI vienveida noteikumu struktūra balstās uz dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja stingru atbildību, līdz ar to CUI vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētās atbildības piemērošanas joma būtu jāinterpretē šauri. ÖBB-Infrastruktur uzsvēra, ka pretēji CUI vienveida noteikumu 15. pantam⁸⁰, kas ļauj pārsniegt atbildības robežas, ja ir konstatēta vaina, CUI vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteiktā objektīvās atbildības prasība prasa šauru jēdziena “kaitējums īpašumam” interpretāciju.

102. Komisija piekrīt šādai interpretācijai, norādot, ka COTIF un CUI vienveida noteikumu struktūra atbalsta materiāla un finansiāla rakstura kaitējumu nošķiršanu un tikai uz pirmo ir attiecināms CUI vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

103. Savukārt Lokomotion apgalvo, ka rezerves lokomotīvu nomas izmaksas esot daļa no izmaksām, kas radušās īpašumam nodarītā kaitējuma rezultātā saskaņā ar CUI vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ņemot vērā, ka tās ir arī vērstas uz lokomotīvu sākotnējā stāvokļa atjaunošanu.

104. Es tam nepiekrītu.

105. Interpretējot starptautiska līguma normu, Tiesa iepriekš ir pamatojusies⁸¹ uz Vīnes 1969. gada 23. maija Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām⁸² 31. pantu un Vīnes 1986. gada 21. marta Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām starp valstīm un starptautiskām organizācijām vai starp starptautiskām organizācijām⁸³ 31. pantu, kuros ir iekļautas starptautiskās paražu tiesības. Saskaņā ar šīm normām līgums tulkojams godprātīgi saskaņā ar parasto nozīmi, kāda piešķirama līguma noteikumiem kopumā, un atbilstoši tā objektam un mērķim⁸⁴.

⁸⁰ CUI vienveida noteikumu 15. pants ir formulēts šādi: “Atbildības ierobežojumi, ko paredz šie vienveida noteikumi, kā arī attiecīgo valstu tiesību akti, kas ierobežo kompensācijas līdz noteiktam apjomam, netiek piemēroti, ja tiek pierādīts, ka zaudējums vai kaitējums ir radies vai nu personas, kura nodarīja zaudējumu vai kaitējumu, darbības vai bezdarbības dēļ ar nodomu izraisīt šādu zaudējumu vai kaitējumu, vai arī neapdomības dēļ, bet apzinoties, ka šāds zaudējums vai kaitējums varētu rasties.”

⁸¹ Piemēram, nesen pasludinātais spriedums, 2020. gada 19. novembris, *Ministère public and Conseil national de l'ordre des pharmaciens (Kanabidiola (CBD) tirdzniecība)* (C-663/18, EU:C:2020:938, 66. punkts).

⁸² *United Nations Treaty Series*, 1155. sēj., 331. lpp.

⁸³ Apvienoto Nāciju Organizācijas konferences par starptautisko līgumu tiesībām starp valstīm un starptautiskām organizācijām vai starp starptautiskām organizācijām oficiālie dokumenti, II sējums, 91. lpp.

⁸⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 10. janvāris, *IATA un ELFAA* (C-344/04, EU:C:2006:10, 40. punkts).

106. Vispirms un pretēji *Lokomotio*n apsvērumiem *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta struktūrā un kontekstā nav nekādu norāžu par to, ka tā mērķis ir pilnībā atjaunot pārvadātāja sākotnējo stāvokli, tostarp novērst jebkādas un visus šķēršļus tā uzņēmējdarbības veikšanai, ko radījis kaitējums īpašumam.

107. *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta a) apakšpunktā drīzāk ir atsauce uz personisku zaudējumu vai kaitējumu (piemēram, nāvi, ievainojumu vai citu fizisku vai garīgu kaitējumu). Piemēram, gadījumā, ja pārvadātāja darbinieki ir guvuši miesas bojājumus, man nešķiet, ka atbilstoši šim noteikumam pārvadātājs varētu pieprasīt segt izmaksas saistībā ar papildu darbinieku nodarbināšanu šāda ievainojuma dēļ.

108. Līdzīgi *Lokomotio*n radušās remonta izmaksas, manuprāt, ir jāatlīdzina saskaņā ar *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Manuprāt, rezerves lokomotīvu noma nav vērsta uz īpašuma zaudējumu vai kaitējumu, bet gan ir papildu izmaksas saistībā ar *Lokomotio*n nodomu turpināt sniegt pakalpojumus bez traucējumiem.

109. *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta c) apakšpunkts ir vienīgā norma, kurā ir atsauce uz finansiāla rakstura izmaksām (proti, izmaksām, kas pārsniedz konkrētu kaitējumu cilvēkiem vai īpašumam), ko pārvadātājs var pārlikt uz infrastruktūras pārvaldītāju.

110. Turklāt *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka pārvaldītājs (izskatāmajā lietā *ÖBB-Infrastruktur*) “ir atbildīgs par”, tādējādi paredzot stingru (objektīvu) atbildību. Piekritu *ÖBB-Infrastruktur* un Komisijai, ka objektīvā atbildība prasa jēdziena “īpašuma zaudējums vai kaitējums īpašumam” šauru interpretāciju.

111. Visbeidzot arī uzskatu, ka *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 4. punktam ir būtiska nozīme, runājot par šo noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētās pārvaldītāja atbildības piemērošanas jomas šauru interpretāciju. Konkrētāk, šī norma ļauj paplašināt pārvaldītāja atbildības apjomu par “pārvadātājam nodarīto zaudējumu vai kaitējumu, ko izsaukusi viņa darbību aizkavēšana vai pārtraukšana”. Šāds zaudējums vai kaitējums pārvadātājam rodas, jo tas nespēj savlaicīgi un regulāri izmantot zaudēto vai bojāto transportlīdzekli.

112. Es neuzskatu, ka šī tiesību norma ir attiecināma uz *Lokomotio*n radušajām izmaksām, ņemot vērā, ka saskaņā ar pieejamo informāciju tās darbība netika kavēta vai traucēta. Tomēr šo noteikumu sistēmā ir skaidri uzskaitītas izmaksas, kuras var tikt atlīdzinātas papildus *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajam kaitējumam īpašumam.

113. *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta c) apakšpunktā galu galā ir atsauce uz “katru ar naudas sodu sodāmu kaitējumu, kas jāapmaksā pārvadātājam saskaņā ar *CIV* vienveida noteikumiem⁸⁵ un *CIM* vienveida noteikumiem”⁸⁶. Finansiāla rakstura kaitējums, kas var tikt

⁸⁵ Vienveida noteikumi attiecībā uz pasažieru un bagāžas starptautisko dzelzceļa pārvadājuma līgumu (*CIV*). 1980. gada 9. maija Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*) A papildinājums. Konkrētāk *CIV* vienveida noteikumu 26. panta 1. punktā ir paredzēts: “Pārvadātājs ir atbildīgs par zaudējumu vai kaitējumu, ko radījusi pasažiera bojāeja, personisks ievainojums vai jebkurš fizisks vai garīgs kaitējums, ko dzelzceļa darbības dēļ ir izraisījis nelaimes gadījums un kas noticis, pasažierim atrodoties dzelzceļa transportlīdzeklī, kurš izmanto dzelzceļa infrastruktūru, iekāpjot tajā vai izkāpjot no tā.”

⁸⁶ Vienveida noteikumi attiecībā uz kravu starptautisko dzelzceļa pārvadājuma līgumu (*CIM*). 1980. gada 9. maija Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*) B papildinājums. Konkrētāk *CIM* vienveida noteikumu 23. panta 1. punktā ir paredzēts: “Pārvadātājs ir atbildīgs par zaudējumu vai kaitējumu, kas radies pilnīga vai daļēja preču zaudējuma vai tām nodarīta kaitējuma rezultātā laikā starp to pieņemšanu pārvadāšanai un to piegādi, kā arī zaudējumu un kaitējumu, kas radies piegādes aizkavēšanas gadījumā, neatkarīgi no izmantotās dzelzceļa infrastruktūras.”

atgūts saskaņā ar (stingru) objektīvo atbildību, ir kaitējums, kas pārvadātājam radies tādēļ, ka tas nav spējis izpildīt pārvadāšanas saistības saskaņā ar *CIV* un *CIM* vienveida noteikumiem. Līdz ar to šo finansiāla rakstura kaitējumu var pārlikt uz infrastruktūras pārvaldītāju.

114. Šķiet, šī interpretācija ir saderīga ar paskaidrojošo ziņojumu par *CUI* vienveida noteikumiem⁸⁷, kurā ir minēts, ka finansiāla rakstura kaitējums nav ietverts *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

115. Ir tiesa, ka, runājot par rezerves lokomotīvu nomu, ir grūti iedomāties situāciju, kurā rastos finansiāla rakstura kaitējums, kas uzskaitīts *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta c) apakšpunktā vai 8. panta 4. punktā. Tomēr tas nenozīmē, ka uz šāda veida kaitējumu ir attiecināms minēto noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

116. Tāpēc es uzskatu, ka rezerves lokomotīvu nomas izmaksas neietilpst *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētā kaitējuma īpašumam jēdziena tvērumā.

C. Par trešo jautājumu: vai puses līgumā var paplašināt atbildības apjomu, vispārēji atsaucoties uz valsts tiesībām?

117. Ar trešo jautājumu valsts tiesa vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams izmaksām, kas *Lokomotio* radušās, aizstājot bojātās lokomotīves, vispārīga atsaucē līgumā uz *ABGB* ir pamatojums plašākam atbildības apjomam nekā tas, kas paredzēts *CUI* vienveida noteikumu 4. pantā un 19. panta 1. punktā.

118. Lai atbildētu uz šo jautājumu, Tiesai ir jālemj par atbilstošu līdzsvaru starp līgumu slēgšanas brīvību un *CUI* vienveida noteikumu obligāto raksturu attiecībā uz atbildību⁸⁸.

119. Kā paskaidrots iepriekš, puses vienojās iekļaut vispārējos darījumu noteikumos savā līgumā par dzelzceļa infrastruktūras izmantošanu⁸⁹. Tajos ir atsaucē uz vairākiem avotiem, tostarp *ABGB*, kuros savukārt vaina ir paredzēta kā atbildības nosacījums, taču tiek pieļautas plašāka tvēruma prasības, piemēram, par nomas izmaksām šajā gadījumā.

120. Vai, ņemot to vērā, var secināt, ka puses, paredzēdamas *ABGB* subsidiāro piemērošanu, ir paplašinājušas savu atbildības apjomu vairāk, nekā to pieļauj *CUI* vienveida noteikumu 4. pants?

121. Manuprāt, atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša.

122. *CUI* vienveida noteikumu 4. pants ļauj līguma pusēm uzņemt lielāku atbildību un lielākas saistības par tām, ko paredz vienveida noteikumi.

⁸⁷ Ģenerālās asamblejas 2015. gada 30. septembra Paskaidrojošā ziņojuma konsolidētā redakcija AG 12/13, Add. 8, 14. lpp., III nodaļa, 2. punkts. Tiesa jau agrāk ir atsaukusies uz paskaidrojošo ziņojumu par *CIV* vienveida noteikumiem 2013. gada 26. septembra spriedumā *ÖBB-Personenverkehr* (C-509/11, EU:C:2013:613, 41. punkts). Lai gan paskaidrojošais ziņojums nav saistošs Tiesai, lai veiktu *CUI* vienveida noteikumu interpretāciju, uzskatu, ka tas var tikt izmantots kā skaidrojošs palīgizteikums.

⁸⁸ Piemēram, *CUI* vienveida noteikumu paskaidrojošajā ziņojumā ir norādīts, ka "Vienveida noteikumi attiecībā uz līgumu par infrastruktūras izmantošanu starptautiskajā dzelzceļa satiksmē (*CUI* vienveida noteikumi) [...] ir balstīti uz pamatideju, ka līgumslēdzējām pusēm tiek piešķirta maksimāla brīvība līgumattiecību veidošanā, savukārt atbildība ir jāreglamentē vienoti un obligāti. It īpaši tas palīdz izvairīties no problemātikas, kas varētu izrietēt no valstu atšķirīgajām atbildības sistēmām". 3. lpp., 7. punkts.

⁸⁹ Skat. šo secinājumu 15. un 16. punktu.

123. Vispirms es neuzskatu, ka šī norma paredz, ka *gan* atbildības pamatam, *gan* tās apjomam jābūt lielākam par to, kas paredzēts *CUI* vienveida noteikumos. Es drīzāk saprotu, ka ar *CUI* vienveida noteikumu 4. pantu pusēm ir paredzēta brīvība noslēgt līgumu par atbildības paplašināšanu.

124. Šāda interpretācija atbilst *CUI* vienveida noteikumu 4. panta paskaidrojošajam ziņojumam, kurā norādīts, ka minētā panta mērķis ir ļaut līguma pusēm “paplašināt savu atbildību”⁹⁰. Paskaidrojošajā ziņojumā netiek nošķirts atbildības pamats un tās apjoms.

125. Tādēļ puses līgumā var paredzēt noteikumu par [dzelzceļa] tīkla pārvaldītāja atbildības paplašināšanu attiecībā uz kaitējumu, kas radies pārvadātājam saistībā ar rezerves lokomotīvju nomu bojāto lokomotīvju remonta laikā. Tāpat šādas atbildības pamatā var būt vaina.

126. *ÖBB-Infrastruktur* izvirzīja apsvērumu, ka vispārīga atsauce uz vairākiem valsts tiesību aktiem vispārējo darījumu noteikumos drīzāk ir saraksts ar piemēriem, nevis izsmēļošs saraksts, tādējādi tā ir pārāk neprecīza, lai to uzskatītu par atkāpi saskaņā ar *CUI* vienveida noteikumu 4. pantu. *ÖBB-Infrastruktur* arī apgalvoja, ka vispārējie darījumu noteikumi ir atsauce uz vairākiem valsts tiesību aktiem, kas varētu būt piemērojami konkrētajā situācijā, tādējādi radot nepieciešamību piemērot *CUI* vienveida noteikumus kā vienīgo instrumentu, kas regulē no līguma izrietošo atbildību.

127. Ar *CUI* vienveida noteikumu 4. pantu netiek ierobežots veids, kādā puses var noslēgt līgumu par plašāku atbildību. Nekas neliecina, ka to nevarētu panākt, vispārēji atsaucoties uz valsts tiesību sistēmas noteikumiem. Valsts tiesai ir jāizlemj, vai tāds patiešām bija līguma pušu nodoms.

128. Šis secinājums netiek apšaubīts ar *CUI* vienveida noteikumu 19. panta 1. punktu, kurā noteikts, ka *CUI* vienveida noteikumi ir obligāti jāpiemēro citām darbībām attiecībā uz atbildību. *CUI* vienveida noteikumu 19. panta 1. punkta paskaidrojošajā ziņojumā⁹¹ ir norādīts, ka tā mērķis ir “pilnīga atbildības sistēmas aizsardzība [..], ierobežojot ārpuslīgumiskās prasības”. Tomēr es uzskatu, ka strīds pamatlietā attiecas uz līgumiskiem prasījumiem (atbildības paplašināšana), kas paredzēti atbilstoši *CUI* vienveida noteikumu 4. pantam. No tā izriet, ka *CUI* vienveida noteikumu 19. panta 1. punkts nav piemērojams izskatāmajā lietā.

129. Tādējādi es uzskatu, ka Tiesai uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka *CUI* vienveida noteikumu 4. pants un 19. panta 1. punkts ļauj pusēm līgumā paplašināt atbildību, vispārēji atsaucoties uz valsts tiesību aktiem. Minētais var paredzēt plašāka apjoma atbildību, tomēr ar nosacījumu, ka ir pierādīta vaina.

V. Secinājumi

130. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir interpretēt Vienveida noteikumus attiecībā uz līgumu par infrastruktūras izmantošanu starptautiskajā dzelzceļa satiksmē (*CUI*) – Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*) E papildinājumu.

⁹⁰ *CUI* vienveida noteikumu paskaidrojošais ziņojums, 10. lpp., 3. punkts. Skat. šo secinājumu 87. zemsvītras piezīmi.

⁹¹ *CUI* vienveida noteikumu paskaidrojošais ziņojums, 20. lpp., 1. punkts par *CUI* vienveida noteikumu 19. pantu. Skat. šo secinājumu 87. zemsvītras piezīmi.

- 2) *CUI* vienveida noteikumu 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neietver izmaksas, kas pārvadātājam rodas, ja tas savas lokomotīves bojājumu dēļ aizvieto ar nomātām lokomotīvēm.
- 3) *CUI* vienveida noteikumu 4. pants un 19. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma puses, vispārēji atsaucoties uz valsts tiesībām, var efektīvi paplašināt savu atbildību, tostarp, ja tas nozīmē plašāka apjoma atbildību, tomēr ar nosacījumu par vainas esamību.